

Uitvoeringskader verzorgingsplaatsen rijkswegen

1.1 Verzorgingsplaatsen

Voor de verzorging van mens en voertuig zijn en worden langs rijkswegen op regelmatige afstand (in beginsel om de circa 20 km) weggebonden verzorgingsplaatsen aangelegd. Gebaseerd op de aanwezigheid van een of meer basisvoorzieningen worden drie categorieën verzorgingsplaatsen onderscheiden, waar de weggebruiker kan parkeren en/of tanken en/of gebruik maken van restauratieve diensten.

1.2 Basisvoorzieningen

Afhankelijk van de categorie verzorgingsplaats zijn de volgende basisvoorzieningen aanwezig:

- Algemene parkeervoorziening
- Benzinstation (tanken en eventueel beperkte restauratieve diensten)
- Wegrestaurant (uitgebreide restauratieve diensten)
- Servicestation (combinatie van een benzinstation en een wegrestaurant)

1.3 Aanvullende voorzieningen

De vergunninghouder van een basisvoorziening mag in beginsel aanvullende voorzieningen, die een functionele relatie met het weggebruik hebben, aanbieden.

1.4 Vergunning en voorschriften

Voor de basisvoorzieningen en de aanvullende voorzieningen is een vergunning op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatwerken (Wbr) vereist en gelden aanvullende voorschriften voor o.a. de (basis)voorzieningen, de bereikbaarheid, de parkeerruimte en reclame.

1.5 Categorieën verzorgingsplaatsen

A. Eenvoudige verzorgingsplaats

Verzorgingsplaatsen met alleen een algemene parkeervoorziening en in sommige gevallen enkele picknicktafels en een toilet.

B. Standaard verzorgingsplaats

Verzorgingsplaatsen met een algemene parkeervoorziening en de mogelijkheid om te tanken en eventueel gebruik te maken van beperkte restauratieve diensten. Hierbij kunnen aanvullende voorzieningen aanwezig zijn.

C. Uitgebreide verzorgingsplaats

Verzorgingsplaatsen met een algemene parkeervoorziening en de mogelijkheid om te tanken en gebruik te maken van uitgebreide restauratieve diensten. Hierbij kunnen aanvullende voorzieningen aanwezig zijn.

Langs autosnelwegen is in beginsel om de circa 20 kilometer een verzorgingsplaats aanwezig, waar kan worden geparkeerd, getankt en/of restauratieve diensten worden verleend. Eenvoudige verzorgingsplaatsen hebben geen vast afstandsstramien.

Toelichting op het uitvoeringskader

1.6 Aanleidingen voor het tot stand komen

Om de volgende redenen is het beleid ten aanzien van voorzieningen langs rijkswegen, dat uit 1993 dateert, vervangen door het uitvoeringskader verzorgingsplaatsen langs rijkswegen.

A. Opheffing functiescheiding

De functiescheiding – het beleidsmatige onderscheid tussen benzinstations en wegrestaurants – is opgeheven, waarmee een nieuw type bedrijf wordt geïntroduceerd: een servicestation. Een servicestation biedt de mogelijkheid van tanken en/of uitgebreide restauratieve diensten (dat wil zeggen met zitgelegenheid).

Vanaf 1 januari 2004 kunnen op verzorgingsplaatsen langs rijkswegen de volgende typen bedrijven voorkomen: een servicestation, een benzinstation en een wegrestaurant.

De houder van een gebruiksrecht voor een servicestation mag bepalen of hij voor de functie tanken, voor de functie uitgebreide restauratieve diensten, of voor beide functies kiest. In geval van beide functies wordt in het uitvoeringskader van een **servicestation** gesproken. Een servicestation met alleen de functie tanken komt functioneel overeen met een **benzinstation**.

Een servicestation met alleen de functie uitgebreide restauratieve diensten komt functioneel overeen met een **wegrestaurant**.

Aangezien de begrippen “benzinstation” en “wegrestaurant” bij de weggebruiker bekend zijn, wordt in het voorliggende uitvoeringskader in die gevallen de traditionele naamgeving gebruikt.

Er worden alleen nog gebruiksrechten voor servicestations uitgegeven en niet meer voor benzinstations en wegrestaurants. Het 40-km stramien voor wegrestaurants is vervallen. De Directie Domeinen van het Ministerie van Financiën verschaft de informatie en de voorwaarden voor het verkrijgen van een gebruiksrecht voor een servicestation.

Voor enkele bestaande verzorgingsplaatsen is al een gebruiksrecht voor een benzinstation of een wegrestaurant verleend, maar is nog geen voorziening gebouwd. Voor enkele geplande verzorgingsplaatsen is al een gebruiksrecht voor een benzinstation verleend.

B. Deregulering

De beleidsregel uit 1993 bevat een aantal bepalingen, die thans niet meer doelmatig zijn en derhalve zijn vervallen. Daarbij blijkt er vanuit de markt vraag naar aanvullende voorzieningen te zijn. Het aanbieden van aanvullende voorzieningen wordt alleen overgelaten aan de vergunninghouder van de basisvoorziening.

C. Veranderende wetgeving

Sinds 1993 is wetgeving tot stand gekomen, zoals de Winkeltijdenwet en de Drank- en Horecawet, die voor de voorzieningen op de verzorgingsplaatsen van belang kunnen zijn en waarop het uitvoeringskader verzorgingsplaatsen langs rijkswegen is aangepast.

1.7 Uitgangspunten

Het uitvoeringskader verzorgingsplaatsen langs rijkswegen zal in plaats van beheergericht publieksgericht zijn. De leidende uitgangspunten zijn inherent verkeersveilig en sociaal veilig, heel en schoon. Hiervoor is "toezicht" nodig in de vorm van een sociaal veilig gebruik.

De voorzieningen op een verzorgingsplaats zijn – mede op basis van de netwerkvisie – toegesneden op de verkeersstromen:

- Woon-werkverkeer (tanken en eenvoudige, snelle, restauratieve diensten).
- Lange afstandsverkeer (tanken, uitgebreide restauratieve diensten en voldoende parkeerruimte in het kader van verplichte rusttijden).
- Recreatief verkeer (tanken, voldoende parkeerruimte en uitgebreide restauratieve diensten).

De markt verzorgt de invulling, het beheer en onderhoud van de functie tanken en restauratieve diensten en de eventuele aanvullende voorzieningen. Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de algemene parkeervoorziening.

Binnen de bovengenoemde uitgangspunten, de netwerkvisie en de afspraken, die zijn gemaakt in het kader van het MDW-project benzine (onder regie van het Ministerie van Financiën), zal worden bezien of en waar extra verzorgingsplaatsen nodig zijn, hoe de kwaliteit van de verzorgingsplaatsen kan worden verbeterd en hoe de rolverdeling tussen Rijkswaterstaat en de marktpartijen daarbij zal zijn.

Nieuwe verzorgingsplaatsen zullen worden aangelegd ten behoeve van de algemene parkeervoorziening en één servicestation.

Mogelijk is voor de ombouw van een benzinstation of een wegrestaurant tot een servicestation of het aanbieden van aanvullende voorzieningen een herinrichting van de verzorgingsplaats gewenst. Rijkswaterstaat beoordeelt per geval of herinrichting van de verzorgingsplaats wel of niet tot de mogelijkheden behoort. De kosten voor de eventuele herinrichting van de verzorgingsplaats zijn voor rekening van de aanvrager(s).

Bij dubbelzijdige verzorgingsplaatsen langs autosnelwegen, die onderling zijn verbonden met een voetgangerstunnel of een loopbrug, worden geen uitbreidingen van de basisvoorzieningen en/of aanvullende voorzieningen aan de overzijde van de rijksweg toegestaan.

Eenvoudige verzorgingsplaatsen, zonder de mogelijkheid van tanken en/of restauratieve diensten, krijgen, in tegenstelling tot het oude voorzieningenbeleid, in dit uitvoeringskader een plaats, maar kennen geen vast afstandsstramien. In de praktijk vervullen dit type verzorgingsplaatsen een nuttige functie om de toenemende parkeerdruk langs rijkswegen op te vangen. Als gevolg van het ontbreken van voldoende sociale controle kan er op deze verzorgingsplaatsen sprake zijn van overlast.

Op de eenvoudige verzorgingsplaatsen is het volgende van toepassing:

- Binnen het project Wegen naar de Toekomst worden, samen met de markt, ideeën ontwikkeld om de eenvoudige verzorgingsplaatsen meer publieksgericht te maken en te laten voldoen aan de uitgangspunten inherent verkeersveilig en sociaal veilig, heel en schoon. Om dit bereiken wordt ook de mogelijkheid bezien om bijvoorbeeld een laagdrempelige, permanent geopende toiletvoorziening te plaatsen.

- Indien de overlast van dien aard is dat een regulier gebruik onvoldoende kan worden gewaarborgd, kan Rijkswaterstaat overgaan tot sluiting van een eenvoudige verzorgingsplaats. Sluiting van een dergelijke verzorgingsplaats is ook mogelijk indien deze dichtbij een ander type verzorgingsplaats is gelegen. In geval van sluiting van een eenvoudige verzorgingsplaats is het van belang op de omliggende verzorgingsplaatsen voor voldoende algemene parkeercapaciteit te zorgen.

1.8 Verzorgingsplaatsen

Vooraf voor het lange afstandverkeer is een goede verzorging van mens en voertuig in het belang van de verkeersveiligheid. De weggebruiker dient daartoe op regelmatige afstanden in de gelegenheid te worden gesteld om zijn reis te onderbreken om uit te rusten, iets te drinken of te eten, te tanken, voertuig en lading te inspecteren, informatie in te winnen en door te geven, en dergelijke. Voor dit doel zijn en kunnen verzorgingsplaatsen worden aangelegd buiten de hoofdrijbaan met de primaire functie het bieden van de mogelijkheid tot een kort oponthoud; verzorgingsplaatsen zijn weggebonden en gelegen op rijksgrond. De weggebondenheid van verzorgingsplaatsen met een directe aansluiting op de rijksweg heeft als voordeel dat er weinig tijdverlies voor de gebruikers optreedt, hetgeen uitnodigt van de geboden voorziening gebruik te maken. Dit voorkomt dat er onnodig over het onderliggend wegennet moet worden gereden wat een gunstige invloed op de verkeersveiligheid en het woon- en leefmilieu heeft.

Langs autosnelwegen is de onderlinge afstand tussen standaard en/of uitgebreide verzorgingsplaatsen in beginsel circa 20 kilometer.

Langs niet-autosnelwegen heeft een verzorgingsplaats vaak een kleinere omvang en geringere functionaliteit en is de onderlinge afstand meer dan 20 kilometer.

Eenvoudige verzorgingsplaatsen kennen geen vast afstandsstramen.

Op bestaande verzorgingsplaatsen bij grensovergangen kunnen naast de basisvoorzieningen nog enkele voorzieningen voorkomen, zoals voor expediteurs en douane. Meer commerciële voorzieningen zullen hier niet worden toegestaan. Verzoeken voor voorzieningen ten behoeve van publieke taken dienen te worden voorgelegd aan de Regionale Directie van Rijkswaterstaat.

Er dient op deze verzorgingsplaatsen extra aandacht te worden besteed aan voldoende parkeerruimte ten behoeve van het vrachtverkeer.

Verzorgingsplaatsen kunnen, in overleg met de Regionale Directie van Rijkswaterstaat, worden gebruikt voor tijdelijke controles van het verkeer door de overheid (bijvoorbeeld KLPD, Douane en Rijksverkeersinspectie).

1.8.1 Algemene parkeervoorziening

De elementaire basisvoorziening op een verzorgingsplaats is de algemene parkeerplaats. In voorkomende gevallen staan er enkele picknicktafels en is een eenvoudig toilet aanwezig.

1.8.2 Benzinstation

Een benzinstation heeft als hoofdactiviteit de verkoop van motorbrandstoffen (tanken). In de gemakswinkel (shop) van een benzinstation mogen beperkte restauratieve diensten worden verleend, dat wil zeggen zonder zitgelegenheid. Op een benzinstation zijn de algemene voorschriften en de specifieke voorschriften voor tanken van toepassing.

1.8.3 Wegrestaurant

Een wegrestaurant heeft als hoofdactiviteit het verlenen van uitgebreide restauratieve diensten. Deze activiteit betreft de verkoop en het ter plekke, aan tafels met zitgelegenheid, nuttigen van spijzen en dranken. Op een wegrestaurant zijn de algemene voorschriften en de specifieke voorschriften voor restauratieve diensten van toepassing.

1.8.4 Servicestation

Een servicestation heeft als hoofdactiviteit de verkoop van motorbrandstoffen en het verlenen van uitgebreide restauratieve diensten. Op een servicestation zijn de algemene voorschriften en de specifieke voorschriften voor tanken en restauratieve diensten van toepassing.

1.9 Aanvullende voorzieningen

De vergunninghouder of exploitant van een basisvoorziening mag in beginsel aanvullende voorzieningen, die een functionele relatie met het doorgaande weggebruik hebben, aanbieden.

Mogelijke aanvullende voorzieningen (opsomming is niet uitputtend) zijn:

- Gemakswinkel (shop) gericht op de behoeften van de weggebruiker;
- Betaalfaciliteiten (pinautomaat) en faciliteiten voor telecommunicatie: telefoon, internet, fax;
- Opstelplaats met faciliteiten voor kleine noodreparaties;
- Enkele speeltoestellen;
- Beperkte logiesgelegenheid;
- Voorzieningen voor specifieke doelgroepen zoals vrachtwagenchauffeurs;
- Toeristische en/of regionale informatie;
- Beperkte vergader- en conferentiefaciliteiten;
- Carwash.

Voor enkele van de aanvullende voorzieningen is (extra) parkeerruimte nodig.

Voorzieningen, die geen directe functionele relatie hebben met de weggebruiker, zoals grootschalige detailhandel, autoreparatiebedrijven en speeltuinen, zijn niet toegestaan.

1.10 Informatie- en reclameborden

De vergunninghouder van een basisvoorziening kan bij Rijkswaterstaat een Wbr-vergunning aanvragen voor het plaatsen van reclame. Voorwaarden voor het plaatsen van reclame zijn: binnen de grenzen van de in exploitatie uitgegeven kavel; niet op het doorgaande wegverkeer gericht; op een botsveilige plaats en de reclame dient een relatie te hebben met de activiteiten van het bedrijf. Uitgezonderd de zogenaamde blikvanger worden geen hoge masten toegestaan. Frequent bewegende beelden en teksten zijn verboden.

Buiten de kavels van de commerciële bedrijven kunnen op verzorgingsplaatsen borden worden geplaatst met algemene informatie of een ideële boodschap voor het wegverkeer, eventueel voorzien van reclame. Deze borden mogen niet gericht zijn op het doorgaande wegverkeer. De omvang van de reclame mag niet ten koste gaan van de algemene informatie of de ideële boodschap. Voorbeelden zijn borden met toeristische informatie en borden van 3VO en van de Stichting Nederland Schoon.

Binnen het project Wegen naar de Toekomst wordt onderzocht of het bedrijfsleven, in ruil voor het plaatsen van reclameborden, meer inhoud kan geven aan de uitgangspunten sociaal veilig, heel en schoon.

1.11 Vergunning

Voor de vestiging van een basisvoorziening, het fysiek wijzigen van een basisvoorziening, het aanbieden van aanvullende voorzieningen, het plaatsen van reclame en/of informatieborden is een Wbr-vergunning van de minister van Verkeer en Waterstaat vereist. De plannen hiervoor zullen door de betrokken Dienst van Rijkswaterstaat worden getoetst aan de algemene kaders van de betreffende wet en de onder 1.12 vermelde voorschriften en – meer situatiespecifiek – aan de volgende criteria:

- De gevolgen voor de verkeersveiligheid.
- De beschikbare ruimte op de verzorgingsplaats.
- De doelmatige inrichting van de verzorgingsplaats.
- Het functionele belang voor de weggebruiker.
- De gevolgen voor de sociale veiligheid.

1.12 Voorschriften

Algemene voorschriften:

- Indien tijdens de openingsuren personeel aanwezig is, dient een voor het publiek toegankelijke, sociaal veilige en schone toiletvoorziening beschikbaar te zijn.
- De basisvoorzieningen en de aanvullende voorzieningen, met inbegrip van het parkeren, moeten voor verschillende categorieën voertuigen veilig en gemakkelijk bereikbaar zijn. Voor het parkeren mag geen vergoeding worden bedongen.
- Voor reclame geldt het gestelde in paragraaf 1.10.
- Plaatsing van een zogenaamde blikvanger met informatie over het bedrijf is in beginsel toegestaan op de in exploitatie uitgegeven kavel. Indien op een verzorgingsplaats twee bedrijven aanwezig zijn, zullen deze blikvangers bij voorkeur bij de splitsing van het verkeer naar de respectievelijke bedrijven worden geplaatst. De maximale afmetingen van een blikvanger zijn 8 meter hoog en 2 meter breed.
- Op het dak of aan de gevel van het bedrijf mag een naam en/of logo worden geplaatst.

Specifieke voorschriften voor de functie tanken:

- De verkoopcapaciteit voor motorbrandstoffen dient zodanig te zijn dat ook tijdens piekdrukke geen filevorming tot op de hoofdrijbaan van de rijksweg ontstaat.
- Er dienen faciliteiten aanwezig te zijn voor de controle van “lucht en water”.

- Met inachtneming van de plaatselijke verordeningen is het toegestaan om aan de luifel boven het pompeiland zogenaamde luifelboeiboorden aan te brengen.

Specifieke voorschriften voor de functie restauratieve diensten:

- Voor de functie restauratieve diensten dient het bedrijf te beschikken over parkeerruimte die in overeenstemming is met de bezoekerscategorieën en de bezoekerscapaciteit.

1.13 Gehandicapten

Voor de toegankelijkheid voor gehandicapten gelden de bepalingen in het Bouwbesluit. Daarnaast is een wenkenblad voor de toegankelijkheid van benzinstations en wegrestaurants uitgebracht. Het wenkenblad is ook van toepassing op servicestations.

1.14 Wetgeving en richtlijnen

Exploitanten zijn gehouden aan de publiekrechtelijke voorwaarden op basis van de Wet beheer rijkswaterstaatwerken, aan deze beleidsregels, alsmede aan alle andere relevante wet- en regelgeving zoals de Winkeltijdenwet, de Drank- en Horecawet, de Arbowet, het Bestemmingsplan, het Bouwbesluit, de milieuwetgeving, Provinciale Landschapsverordeningen en plaatselijke regels en verordeningen.

Voor het ontwerp en de inrichting van verzorgingsplaatsen bestaan richtlijnen, die zullen worden aangepast aan dit uitvoeringskader.

1.15 Wijzigingen

De voornaamste wijzigingen ten opzichte van de beleidsregels 1993 zijn:

- In de regels heeft het servicestation een plaats gekregen.
- Naast verkeersveiligheid meer aandacht voor sociale veiligheid, heel en schoon.
- Nadruk op de aanwezigheid van een schoon en sociaal veilig toilet.
- Een minder stringente toepassing van het 20-km stramien.
- In de regels zijn de eenvoudige verzorgingsplaatsen opgenomen.
- Enkele bepalingen zijn vervallen:
  - > Het 40 km stramien voor wegrestaurants.
  - > De bepaling dat de dienstverlening door wegrestaurants op *alle* categorieën weggebruikers moet zijn gericht, alsmede voorwaarden op punten als de menukaart, douche-gelegenheid, en openingstijden.
  - > De bepaling dat de dienstverlening door benzinstations op *alle* categorieën weggebruikers moet zijn gericht, in samenhang met de eis dat alle gangbare motorbrandstoffen verkocht moeten worden.
  - > De verplichting tot verlening van nachtservice.
  - > De aanwezigheidsverplichting van personeel.
  - > Detailvoorschriften voor het assortiment in de shop.